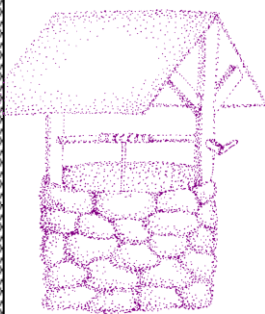

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומו של עולם

• עש"ק דברים-שבת חזון, ג' מנחם-אב - תש"פ לפ"ק - שנה ז' גליון כ"ג (קמ"ד) •

זכות הדפסת הגליון הזה

יהא לזכר ולעילוי נשמת זוגתי האשה החשובה והצנועה

מרת יוכבד ע"ה, בת מוה"ר נתנאל ז"ל

נפטרה ביום חמשה עשר באב - שנת תש"ע לפ"ק

תוכן הענינים:

[א] בלשון השו"ע דבליל שבת ימהר "לאכול" מיד - ולא אמר "לקדש" מיד.

[ב] תשובה בענין מסיכה מיוחדת לכבוד שבת קודש.

[ג] הערה לגליוני דמשק אליעזר, וקו' בינה לעתים, מהרה"ג ר' ברוך מיללער שליט"א.

[ד] שאלה בענין עשיית שליח לאמירת קדיש בשעת הדחק, ובענין תיקון הנרות בערב

שבת למי שמדליק בעצמו, ותשובת הרה"ג ר' יוסף יצחק ראזענפעלד שליט"א, חבר

הביד"צ "שבט הלוי" - מאנסי ניו יארק, ומח"ס "הפרשת חלה", "הדלקת הנר", ושא"ס.

[ה] הערה לגליון נחלתינו פר' אמור תש"פ, בענין הוספת פסוקי לכו נרננה לשיר יום ד'.

[ו] החזקת יום היארצייט של האם במשנת מרן מצאנו זי"ע, ומעשה פלא בענין זה.

הערות והארות מתקבלות בחיבה

- ❖ Adress: Rabbi Alexander Knopfler
1564- 48 Street • Brooklyn N.Y. 11219
- ❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388
- ❖ Email: 7554864@gmail.com

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ
וְאֵלֵינוּ שִׁבְעָה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ,
אָמֵן וְאָמֵן

בלשון השו"ע דבלייל שבת ימהר "לאכול" מיד - ולא אמר "לקדש" מיד

הנה איתא בשולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת (סימן רע"א סעיף א') "כשיבא לביתו ימהר לאכול מיד", ויש לעיין למה נקט לשון אכילה, והול"ל כשיבא לביתו ימהר "לקדש" מיד, שהרי אסור לאכול קודם קידוש.

- א -

ונראה ליישב, דהיה גלוי וידוע למרן בעל השולחן ערוך, שיש הרבה אנשים אשר לדאבונינו אין להם ממון לקנות יין לקידוש היום, ולכן היה המנהג בימים מקדם לקדש בבית הכנסת בכל שבוע ושבוע [ועדיין יש מקומות שנוהגים כן עד היום הזה], כדי להוציאם ידי חובתם, ובבואם לביתם נמלו ידיהם לאכילה מיד, ולכן נקט מרן המחבר בלישנא כשיבא לביתו ימהר "לאכול" מיד, כדי שלא להכאיב לאותן האנשים שאינם עושים קידוש בעצמם רק יצאו ידי חובתם בבית הכנסת, אבל אין הכי נמי מי שעושה קידוש בביתו, בוודאי ימהר לקדש מיד, ואין קידוש אלא במקום סעודה.

- ב -

ובשב"ק פ"ר ויקרא תש"פ נפל בדעתי ליישב באופן אחר, בדרך מוסר, ע"פ מעשה הידוע שהיה אצל החפ"ן חיים, שפעם אחת בבואו לביתו מיהר לקדש מיד וליטול ידיו לאכילה, מבלי שיאמר שלום עליכם ושאר זמירות לשבת קודש כנהוג, ועל תמיהת בני ביתו מה היום מיומים, השיב להם שראה כי המשרתת בבית שהיתה יתומה רעבה ועייפה מאוד מטורח ההכנה לשבת קודש, ולכן לא רצה להטריח עליה שתצטרך להמתין עד גמר כל הזמירות שלקח איזה זמן כדרכו בקודש, לכן מיהר לקדש וליטול ידיו, ורק אח"כ זימר כל הזמירות במתינות כדרכו, ואמר בנועם שיח כי המלאכים יכולים להמתין עד לאחר בציעת הפת, אבל היתומה העלובה אינה יכולה להמתין.

ורמזו וסמוכין לזה נמצא גם במשנה ברורה (רי"ש סימן רע"א) שכתב וזה לשונו: היינו לקדש כדי שיוכור שבת בעת תחלת כניסתו דכל כמה דמקדמינן ליה טפי עדיף ומכיון שקידש צריך לאכול מיד כמבואר בסימן רע"ג ס"ג בהג"ה ואם אינו תאב לאכול יכול להמתין מלקדש עד שירעב שכבר זכר את השבת בתפלתו בבהכ"נ ויוצא בזה המ"ע דאורייתא להרמב"ם וכדלקמן [ממ"א בשם הרמ"ע] ומ"מ נראה דהיבא דיש בזה משום שלום בית או שיש לו בביתו משרתים או שאר אורחים ובפרט אורח עני לא יאחר בכל גווני דכיון דהם מוטלים עליו לא יוכל לעכבם בשביל שהוא רוצה לקיים מצוה מן המובחר, עכ"ל.

ובכן י"ל שזהו שבא המחבר לרמז כאן, שבכהאי גוונא שיש חשש שירעבו בני ביתו ומשרתיו, ובפרט היבא שיש לו אורחים הסמוכים על שולחנו, ויהיה עליהם לטורח ולמשא ההתעכבות, אז לא יתאחר כלל, ולא יעשה שום הכנות, רק ימהר "לאכול" מיד, והכוונה שיישמיט כל ההכנות והזמירות רק יגש מיד לקדש ולאכול.

- ג -

ישוב נפל ברעיוני ביום ה' לסדר מטות מסעי תש"פ לפ"ק באופן נוסף, על פי מה שכתב המג"א (סימן רע"א סוף סק"א) וז"ל: וכתוב בתיקוני שבת (סדר זמירות והנהגות לשבת קודש מהאריז"ל ותלמידיו, אחר תפלת ערבית) שיקדש קודם לילה, כי בתחלת ליל שבת הוא מזול מאדים, ובסוף יום ו' הוא מזול צדק, לכן יקדש בצדק וכו', עכ"ל המג"א.

ובשו"ע הרב (שם סעיף ג') כתב בזה"ל: יש נוהרים שלא לקדש בשעה ראשונה של הלילה (דהיינו שעה שביעית אחר הצות

היום, עיין סי' תכ"ח), אלא או קודם הלילה או לאחר שעה תוך הלילה לפי שבשעה הראשונה הוא מזל מאדים וסמא"ל מושל עליו, וכבר נתבאר שלכתחלה יש לו לקדש מיד בבואו מבהכ"נ מבעוד יום, עכ"ל.

והנה בספר ליקוטי מהרי"ח (סדר קידוש דליל שבת, זמן קידוש ד"ה ועיין), כתב וז"ל: ושמעתי בשם הרב הקדוש מו"ה שמעון מיעריסלאב זצ"ל"ה כשהיה מקדש בין שעה ששית לשביעית היה אומר הפיוט אב הרחמים, הוא ירחם עם עמוסים, ויזכור ברית איתנים, ויצייל נפשותינו מן השעות הרעות ויגער ביצר הרע מן הנשואים, ויחון אותנו לפליטת עולמים, וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים ע"כ. והובא גם במעמי המנהגים (קונטרס אחרון אות רפ"ד)^א.

ובספר מנהגי קול אריה (אות נ"ט) כתב וז"ל: לא המתין ליל שבת בקידוש עד שיעבור שעה שביעית מזל מאדים. ובמוסגר הוסיף כותב המנהגים בזה"ל: גם אאמור"ה הגז"ל עשה כן, אבל היה דרכו להזכיר בשם קדוש אחד [הלא הוא מו"ה שמעון מיעריסלאב זצ"ל"ה] כי טוב לומר הפיוט אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויצייל נפשותינו מן השעות הרעות וכו', וכ"כ בספר סגולות ישראל, ונתעוררתי לזה מכבוד ש"ב הרב הגאון מו"ה חיים צוקער נ"י ראבד"ק בערענסאז יצ"ו עכ"ל.

ובזמירות דברי יואל לשבת (אות ל"א), כתב שם בזה"ל: כשחל צום עשרה בטבת בעש"ק, לא הלך רבינו לביתו בנגמר התפלה ומיד אחרי סיימו לברך ולהתברך "גוט שבת" פנה אל מקום שלחנו הטהור, והתחיל לומר שלום עליכם במתינות כמו בכל שבת, ועד שגמר הקידוש כבר באו מאנ"ש אל שלחנו הטהור. ולעת זקנתו הלך לביתו אחר התפלה ולא חזר לביהמ"ד לעריכת השולחן אלא ערכו בחדרו ביחידות ותומ"י התחיל לומר שלום עליכם באופן שגמר הזמירות שלפני קידוש היה עד שעה שבע. ובהערות כתב ע"ז: במג"א רס"י רע"א מביא מספר תיקוני שבת שלא לקדש בין שעה שש לשבע מפני שמזל מאדים שולט אז, וכששאלו את רבינו אם צריכין להמתין ביום התענית עד שעה שבע, היה משיב שישנה סגולה מקובלת מהרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב זי"ע שאם מקדשים לפני שעה שבע יאמרו אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויצייל נפשותינו מן השעות הרעות וכו', וסיפר רבינו שחותנו (מזו"ר) הגה"ק מפלאנטש זצ"ל נהג לקדש בכל שבת קודם שעה שבע ע"כ.

וכתב עוד בליקוטי מהרי"ח שם (סדר קידוש דליל שבת, זמן קידוש ד"ה ועיין) וז"ל: ועיי' עוד במג"א שם בשם התיקוני שבת שבתחלת ליל שבת היא מזל מאדי"ם והיא ממשלת הס"מ ובסוף יום וי"ו היא מזל צד"ק לכן יקדש קודם הלילה כדי שיקדש במזל צדק או ימתין עד שיעבור ממשלת מאדי"ם, ועיי' בספר מגיד תעלומה על מס' ברכות שמביא סמך לזה מירושלמי הנ"ל שהביא המג"א עיי"ש. והנה אם כי בוודאי ראוי לזהר בזה, אך כל ערום יעשה בדעת, כי מי שיש אצל שלחנו אורחים עניים אשר הם רעבים וצמאים א"כ גדול כח מתנת עניים שמהפכין מדת הדין לרחמים (רש"י פרשת וירא י"ח מ"ג, ומקורו במדרש רבה פרשת כי תשא פרשה מ"א אות א'), ואל תשגיח על הצדיקים החסידים שאף שיש להם אורחים אשר באו לחסות תחת כנפיהם ורובם אין מקדשין עד שעה ז', כי אותן אנשים אשר באים לקבל פני רבם יודעין מנהג רבם, ועל מנת כן באו, וטועמין מבעוד יום כדי לשבר רעבונם, עכ"ל.

ועיי' במשנה ברורה (סי' תרל"ט), שער הציון (ס"ק ס"ז), שכתב לענין המתנה בליל סוכות כשיורד גשמים וז"ל: ובפרט כשהומין אצלו אורחים עניים ומסתמא לא אכלו כל היום והם תאבים לאכול ומצטערים אין לו להמתין וכו', ואפשר עוד דלענין עניים דקיימי אם יעכבם מלאכול איסורא נמי איכא דהם אינם מחוייבים לצאת כל הדיעות ואיכא חשש דכל

^א ציין לזה, ולעוד מראי מקומות שהבאתי, הרה"ג ר' שמואל אליעזר פרידמאן שליט"א, מרביץ תורה בקרית יואל, בעמח"ס מים שאובים עמ"ס נדרים, במאמרו הנפלא בקובץ גינת ורדים חלק ח'.

תאחר עיי' ראש השנה דף ר' עכ"ל. והוא הדין לענינינו שיש חשש דכל תאחר אם ימתין משום שהוא מקפיד שלא לקדש בשעה הראשונה².

וא"כ יש לומר שגם זה נכלל בכוונת השו"ע שכתב ימהר לאכול מיד, דהיינו שבעת שיש לו אורחים הסמוכים על שולחנו והם רעבים וצמאים אל ישגיח בחששות אלו, ולא יהיה חסיד שומה על חשבונם, רק ימהר לאכול מיד, אף שהוא בין שעה שש לשבע.

נ.ב. ואחר העיון חשבתי לומר עוד דבר בדרך אפשר, שיש לומר שלכן הזכיר המחבר רק "לאכול מיד" ולא "לקדש מיד", היות כי הרמב"ם פסק דקידוש היום הוא רק מדרבנן (עיי"ש במג"א סק"א), ואילו סעודת שבת ולחם משנה יש אומרים שהוא מצוה דאורייתא [ויש שפירשו כן בדעת הרמב"ם], וידוע דהשו"ע נמשך תמיד אחר לשון הרמב"ם ודעתו, ולכן הזכיר ימהר "לאכול מיד" רק לענין אכילה שהוא מדאורייתא, ולא לגבי קידוש שהוא רק דרבנן, מכיון שכבר יצא ידי חובת קידוש היום בתפילה.

ובפרט לפי מה שחקר בדברי ירמיהו (להגאון הגדול ר' ירמיהו לעוו זצ"ל, פ"ב מהל' קריאת שמע) ודן באורך אם שייך זריזין ומקדימין למצות במצוה דרבנן, או רק בדאורייתא, אם כן יש לומר בדרך אפשר דרק לאכילת סעודות שבת שהוא מדאורייתא הזכיר לשון "ימהר" שצריך להזדרז ולמהר, משא"כ לענין הקידוש שכבר יצא בתפילה ושוב אינו אלא דרבנן, א"צ למהר.

והנני לשמוע חוות דעת תורתכם אם יש מקום לומר כן.

תשובה בענין מסיכה מיוחדת לכבוד שבת קודש

אל מעלת הרה"ג הנפלא, בקי נפלא, חכם נפלא, שואל בענין, כלי מנין, מענין לענין וכאותו ענין, דין הניין, התורה אצלו כקנין, כבוד שם תפארתו מוה"ר גמליאל הכהן ראבינאוויטש שליט"א מח"ס "גם אני אודך", ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

אחדשה"ט באה"ר.

על דבר השאלה ששאלת לאחרונה בזה"ל: "עתה בגלל הקורונה ה' ירחם שלובשים מסכות על הפנים כשהולכים ברחוב, האם יש ענין שיהיה לאדם מסיכה מיוחדת (מאסק) לכבוד שבת?". ומתחילה בראותי השאלה עלתה בת שחוק על שפתי, אבל לאחר שהתבוננתי בו, ראיתי שיש דברים בכו, ויש בזה כמה וכמה צדדים לכאן ולכאן, אמנם בהיות כי הענין סובל אריכות, ואין הזמן חונה תחת רגלי, אכתוב רק בקיצור נמרץ.

² כ"כ הרה"ג ר' שמואל אליעזר פרידמאן שליט"א, במאמרו הנזכר לעיל.

³ עיין טור (או"ח סוף סימן רצ"א) ובטו"ז (שם סק"ה) ומלבושי יו"ט (שם סק"י, והביאו א"ר שם ריש אות כ"ח). וז"ל הרמב"ם ריש פרק ל' מהלכות שבת: ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר (ישעיהו נ"ח) וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד, עכ"ל. ויש שפירשו בזה בדעת הרמב"ם דס"ל שהוא מדאורייתא, אף שלא מנהו למצות עשה בספר המצות שלו.

ואען ואומר, דהנה באמת יש לחקור בענין מסיכה בשבת קודש בכמה אנפי:

א] דהנה בדרך כלל בבית אינו לבוש במסיכה רק ברחוב, וא"כ יש להבין באיזה אופן מיירי שהותר היציאה עם המסיכה ברחוב, האם מיירי ממי שנחלה כבר אלא אינו רוצה לסכן אחרים, או ממי שאינו חולה ואינו לובשו רק כדי שלא יקבל המחלה מאחרים, או ממי שכבר נחלה ונתרפא, ושוב אינו יכול לקבל המחלה שנית מאחרים, ולובשו רק מפני שהרשויות מצווים לכל היוצא ללבוש מסכה, משום "לא פלוג", האם גם באופן כזה הותר לצאת במסיכה ברחוב, במקום שאין עירוב.

ב] ולענין שאלתו אם צריך למסיכה מיוחדת לכבוד שבת קודש, הנה בירושלמי (מס' שבת פ"ז הלכה ב') מובא, לאו אורחא דב"ג מיהוי ל' תרין סנדלין חד לחולא וחד לשבתא, ובפני משה (שם) מפרש, דכונת הירושלמי הוא בתמי, וכי לאו אורחא דב"ג להיות לו ב' סנדלין א' לחול וא' לשבת, ע"כ גזרו [סנדל המסומר] בשל שבת דהמעשה היה אז.

ובס' משנת יעקב (קאפיש, שו"ע אורח סי' רס"ב על דברי מג"א סק"ב) כתב, אך לשון הירושלמי אינו נראה כהפני משה, מיהא אפילו נימא דמשמע מירושלמי דלאו אורחא דב"ג להיות לו מנעלים מיוחדים לשבת, מ"מ אין רא"י שא"צ להקפיד להיות לו מנעלים מיוחדים לשבת, דאפשר מחמת עניות לא היה להם, וגדולה מזה מצינו בירושלמי מובא בהגמ"י (פ"ל מהלכות שבת) אר"י אוי לנו על עטיפתינו בשבת כעטיפתינו בחול, הרי דמחמת עניות לא היה אפשר להם בשינוי בגדים, וא"כ לענין מנעלים ג"כ כוונת הירושלמי כן הוא, אבל בוודאי גם מנעלים ישנה לשבת אם אפשר, ע"כ.

ובס' זכרון יהודא (מנהגי מהר"ם אש, הנהגת ערב שבת) מובא: והיה מחליף כל הבגדים, אפילו מנעלים היה נוהר שלא לנעול אותם אשר נעל בחול.

וז"ל השו"ע הרב (סימן רס"ב סעיף ג'): חייב כל אדם להשתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת כפי יכולתו שצריך לכבד השבת בכסות נקיה כמו שנתבאר בס' רמ"ב ובדברי קבלה נאמר וכבדתו מעשות דרכיך ודרשו חכמים וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול שיחליפנו באחר (שהוא נאה ממנו) שהמלבוש נקרא כבוד שהוא מכבד את האדם כשבא למקום שאין מכירים אותו ורואים אותו לבוש בגדי חמודות אזי הם מכבדים אותו ואם אי אפשר לו להחליף לפחות ישלשל בגדיו כלפי מטה שיראו ארוכים והוא מדת עשירים היושבים בביתם ואינם צריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה וכבוד שבת הוא ומי שאפשר לו טוב שיהיה לו גם מלית אחר. ויש אנשי מעשה מדקדקים שלא ללבוש בשבת מכל מה שלבש בחול אפילו אוור ומכנסים וחלוק, וטוב לילך בקצת בגדי שבת כל היום עד אחר הבדלה במוצאי שבת, עכ"ל.

ובכף החיים (אורח סימן רס"ב אות כ"ה) כתב שאף הכובע ששוכב בו (הנקרא "שלאף קאפלי") ישנה לכבוד שבת קודש, וז"ל: ואם צריך להחליף גם הסנדל, עיין רב פעלים ח"ד סימן י"ג שכתב דא"צ להחליף, והביא ראיה מירושלמי דשבת פ"ז הלכה י"ב שכתב דלאו אורחיה דבר נש מיהוי תרין סנדלין חד לחולא וחד לשבתא, יעו"ש. מיהו נראה היינו לפום דינא, אבל ממדת חסידות נכון להחליף, וכ"כ החס"ל אות ג' דאפי' מכנסיים ומנעלים והכובע ששוכב בו וכדומה, הכל כאשר לכל, יהיה מיוחד לו לשבת אם אפשר, יעו"ש, עכ"ל.

ושוב מצאתי בספר פלא יועץ (ערך לבישה) כתב בתוך דבריו וז"ל: ואשריהם ישראל אפילו עני שבהם יש לו מלבוש לשבת, אבל מי שידו משגת מה טוב ומה נעים שיקים דברי האר"י ז"ל שיהיו לו ד' בגדים לבנים ושיהיה לו גם החלוק והמכנסים ונעלים אשר כרגליו, ואפילו הכובע ששוכב בו מיוחד לשבת בפ"ע, באופן שלא יערב חול בקדש

כלל וכלל, ובכלל הזהירות שילבש מלבושי שבת בערב שבת ולא יקרב לקבל קדושת הדרת השבת בבגדי חול כמנהג איזה אנשים באיזה מקומן, כי מנהג רע הוא וריוזין מקדימין למצות וכו', עכ"ל.

וכתב בקיצור של"ה וז"ל: אשרי לו מי שזכה שיש לו ביכולת שיהי לו בגדי שבת, שלא יהא בהם מקטן ועד גדול ממלבושי חול, אפילו חגורה או סנדלים או מצנפת, עכ"ל.

וז"ל מהרח"ו ז"ל בשער הכוונות (דף סג): ודע כי מורי [האר"י] ז"ל הזהירני בענין שנאמר [להלן], ונלע"ד שגם לכל בני אדם הוא צריך לעשות כן. והוא שיוהר שישום מין מלבוש וכיוצא בו מכל מה שלבש האדם בימי החול אין ראוי ללבושו ביום שבת, ואפילו החלוק של שבת אין ראוי ללבושו בימי החול כלל וכו', עכ"ל,

ובמעשה רב להגר"א (אות קמ"ז): בענין בגדי שבת, מנהגו להחליף כל בגדיו, מכף רגל ועד ראש כל יעדר דבר שלא להחליף, עכ"ל.

ג] והנה זה ברור, כי הרשעים הארורים, הן בארה"ב והן בארץ ישראל, שעושים גזירות על אחינו בני ישראל, שלא להקהל ולעמוד על נפשם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובתלמוד תורה ובישיבות הקדושות, כדאי להזכיר דברי החתם סופר זי"ע שהועתק בגליון "נוה ההיכל" [לפרשת אחרי קדושים דהאי שתא], וז"ל:

האם החתם סופר אחז שאסור לסגור ישיבות בזמן מגיפה?

בדבר הזהירות וההידור במצות פיקוח נפש בעת הזאת, ראיתי כמה שהביאו ממכתבו של הגה"ק רבי עקיבא איגר זצוק"ל בעת מגפת החולירע בשנת תקצ"א, שכתב: "בענין תפילה בבית הכנסת, לדעתי זה אמת שהקיבוץ במקום צר אינו נכון, אבל אפשר להתפלל כתות כתות, ובכל פעם ערך ט"ו אנשים, ... וכתב שם עוד שיבקשו בשמו מהממשלה שתסכים לכך. - וכתבו שלדעתו צריך להתפלל בבית הכנסת בעת המגפה".

כן הביאו מדרשת החתם סופר (א, סא, ג-ד, לפרשת עקב תקצ"א), שדרש: "הנה רעש גדול בעולם, מחשש מגפה וחרב ומלחמה, והתלמידים נרדפים ממקומם מתפזרים אנה ואנה, ולא מצאו מנוח בכל המקומות, והשרים יועצים לטובה שגשלה עכ"פ ריבוי התלמידים, כי ישראל כקוצים בעיני העמים, וכל הדרכים מסוגרים מיוצא ובא, ואנה ילכו עניי צאן הדחופים האלו, ... הנה כן הדבר הזה ממש, כל זמן שהישיבות בעולם, אעפ"י שהציידים רודפים תמיד, ואין רגע בלא פגע, מ"מ זכות התורה מגון. אבל עתה הלכיש את עצמו כשועל ליעץ לטוב, לבטל כל הישיבות בכל המדינה. ואם יביא ח"ו ויגש הרעה והמגפה או דברים שאנו יראים, מי יגן ביבשה בלי מי תורה". - הרי שאף שהממשלה מייעצת לסגור הישיבות, צריך לקיימם כי כל זמן שהישיבות בעולם, זכות התורה מגינה מפני המגיפה.

אולם מלבד מה שאין לנהוג כמגפה בזמננו נגד דברי הרופאים, בהתבסס על דברי גדולי הדור לפני מאתיים שנה, כשהידע והרפואה היו שונים. כשם שלא ימצא מי שיטען שחייבים להתרפא באמצעות כוסות רוח לדוגמא, ואין לקחת תרופות אנטיביוטיות וכדורי אופטלגין, כי כן נהגו הגרעק"א והחת"ס שמעולם לא לקחו תרופות אלו.

בר מן דין, הרי זה פשוט סילוף העובדות. דעות הרופאים בעת מגפת החולירע היא מובאות על ידי החתם סופר בדרוש ההודאה לפרשת וישב שדרש אחרי המגפה הזו (שם, סג, א-ב), וזה לשונו: "נודה לד' אלקינו על חסד גדול

¹ וע"ע בשו"ת נשמת שבת (ח"א סימן רע"ט) שהאריך שיש להחליף לכבוד שבת קודש אף הבגדים התחתונים.

שהפליא, על דבר הפלא על התלמידים בני הישיבה ה' עליהם יחיו, שלא פגע בשום אחד מהם שום חולי ומכאוב ולא שום ענין מענין החולי ההוא... כל בני הקהלה, כי בזכותם וצדקתם ה' זאת לנו... והם מחזיקים למאות תלמידים... ויש אנשים אשר עיניהם צרה ופוערים פיהם, כי קשה עליהם עול סבלם, ובכל זאת לא פגע ולא נגע בהם שום אדם מעולם... והנה בזמן המגפה העבר ה' עין בריה צרה בחברתה בלא"ה, ומכל שכן בבכורי דליו הללו. ויש שהיו פותחים פיהם ומדברים, מה לנו לסבול עול אחרים אומללים האלו, ישובו איש לביתו. וה' ח"ו דיבורים כאלה לעורר דין על הקהלה. והקב"ה חפץ בהצדקם, ע"כ יהיב עינא פקיהא לבל ישלוט שום חולי ורפיון באלו... על כן חס הקב"ה על יראיו, ולא פגע בהם החולי כלל ויחלימם ויחי אותם".

ובהמשך מתאר החתם סופר את ההבדל בין דְבָר לְחֹלִירַע לפי דברי הרופאים בעת ההיא: "בשעת הדְבָר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע (ב"ק ס.)... והענין בנתינת רשות למשחית, היינו שנתעפש האויר, והעיפוש נופל על בני אדם, שוב אין הבחנה, ואחד מוזיק את חברו, אפילו מי שאין האויר מוזיק לו לפי טבעו, מ"מ ע"י הכל חברו הניזוק והחולה, יחלה גם הוא וימות בלא עתו ובלא משפט. נמצא בעת ההיא ימותו בלא משפט. וכאלו סילק הקב"ה משפטו והשגחתו ומסרו לטבע עיפוש האויר. אבל במחלה הלז [=חולירע] ראינו השגחת הבורא ית"ש בחוש, אשר לא יאומן כי יסופר, באופן שנראה בחוש כי ה' בשמים הכין כסא משפטו, ולא מסרו לאויר המשחית בשלוח בלי השגחה, אלא ומלכותו בכל משלה, עיני ה' משוטטים בכל".

הרי שמשבח החתם סופר את גודל חסד ה', שהמגפה לא היתה ממחלה שמדבקת באויר ואינה מבחינה בין טוב לרע. והיתה רק מגפת חולירע שאינה מדבקת באויר, וניתן להשמר בה מהדבקה. [ואכן דעת הרופאים שהחולירע מדבקת רק באמצעות מגע בשיירי צואה ומי רגליים, ולא באמצעות חלקיקי רוק, ולכן לא היה כל הכרח לפזר הישיבה]. ולכן מובן שעל אף שהיו קמצנים בני הקהילה שביקשו ממנו שיפזר את בני הישיבה כדי לחסוך בהוצאות החזקת הבחורים אם יחלו (ובכלל לא משום סכנת הידבקות), וכלשונו: 'מה לנו לסבול עול אחרים אומללים האלו', הורה החתם סופר שלא לנעול את הישיבה, כדי שימשיכו בני הישיבה בתלמודם, ויגנו על אנשי העיר, ובאמת זכות תורתם עמדה, ולא ניזוק איש מבני הקהילה ומתלמידי הישיבה. – אבל ברור שבמגיפה שעפ"י דברי הרופאים ולפי הנראה בחוש רח"ל עוברת המחלה מאדם לאדם ע"י האויר, לא היה מתיר החתם סופר ספק פיקוח נפש, ולא היה מותר את ישיבתו פתוחה. (וזאת בנוסף למה שכתבנו שבכל דור סומכים על דברי רופאי הזמן הזה). ע"כ מגליון "גוה ההיכל" הנ"ל.

והשי"ת יעזור שלא נצטרך עוד לכתוב בענינים אלו, והרשעים יסירו את ידם מעל הת"ת ומעל בתי כנסיות ובתי מדרשות, ובוודאי כל מה דעבד רחמנא לטב עבד, ויתהפך כל זה לרחמים ולרצון שאין אנו יכולים להעלות על דעתינו. ובזה אקצר בכי טוב, וכמו שהתחלתי שענין זה סובל אריכות ואין כאן המקום להאריך, ואקוה שבקרוב לא נצטרך עוד לכתוב בענין שאלות כאלו.

ידידו, אלכסנדר אליעזר בן ברכה קנאפפלער

יום א' לסדר אמור ואמרת, תש"פ לפ"ק – פה ברוקלין ניו יארק

הערה לגליוני דמשק אליעזר – קיץ תש"פ

מאת הרדה"ג ר' ברוך מיללער שליט"א

מחשובי רבני כולל תורה ויראה דרבינו יואל מ'סאטמאר – זויליאמסבורג

אל מעלת כבוד הרדה"ג המזכה את הרבים

מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפלער שליט"א.

אחדשה"ט. לנכון קיבלתי החבילה הגדולה, ובתוכו כל קובצי אמרי קודש שיצאו לאור עולם מאז התחלת המגיפה ל"ע בשלהי חודש אדר עד עתה, וכן גליון נימוקי הלכה וגליוני דמשק אליעזר ושאר ענינים נפלאים, ועל של על עתה באתי להאיר ולהעיר על גליוני דמשק אליעזר, שיצאו לאור לאחרונה בזמן הקיץ דהאי שתא שנת תש"פ לפ"ק, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

[א]

בגליון קל"ד לפרשת ויקרא תש"פ, בעמוד ד' ואילך דן בענין שליחות במכירת חמץ דרך הטעלעפאון, ושם בד"ה ובס' קלח של אזור הובא בשם קלח של אזור (סי' ב' להרב מפאפא זצ"ל) שכתב דטעם שנהיגו לעשות הרשאה הוא מכח שיטת המקור חיים (סי' תמ"ח) שכתב דבמכר השליח ביתו של המשלח ורק השליח חתם על השטר יש להסתפק אם מהני, כיון דקרקע אינה נקנית אלא בשטר ושטר בלי חתימת יד המוכר לא שטר ראי' הוא לגבי המשלח, ולא מקרי שטר אלא כשהוא מוכיח מתוכו לראי' עיי"ש.

והנה שמעתי ליישב, דמה שהצריך הרשאה הוא משום דצריך שיהא "שליח מבעל הממון", וכאן לא שייך, דהא אין שליחות מגוי לישראל, ובנעשה הרשאה הוי כאילו הרב בעל המוכר בעצמו, ולפי הפלס חיים וס' המקנה דהטעם דבעינן שיהא "שליח מבעל הממון" הוא רק משום דאין לעשות שליח בדבר שאינו ברשותו, י"ל דאין צריך הרשאה, משום דהמוכר יש לו כבר החמץ, ובידו לעשות שליח למכור החמץ, והבן.

[ב]

בגליון קל"ה לפרשת צו תש"פ לפ"ק, בעמוד ח' אות ח', נכתב בהאי לישנא:

(ח) האם ראוי לעמוד לפני רבו עם מסיכה על הפנים? - והתשובה: אם הוא בדרך כבוד מותר, וכנ"ל שכהיום עומדים כן לפני מלכים ושרים. והרי מצינו במשה רבינו שהוא עצמו הלך עם מסיכה על פניו כי "קרן" עור פניו.

ונראה להוסיף על זה, דוודאי שעדיף יותר כן מדרך הטעלעפאון, דעיין ברמב"ם הלכות תלמוד תורה דעיקר קבלת התורה מרבו הוא פנים אל פנים, ועיין עוד בפסקים ותשובות (להרב כ"ץ הי"ו, חתנו של מח"ס פסקי תשובות) יו"ד סימן רמ"ו אות ל"א שהאריך בזה.

[ג]

בגליון קמ"ב לפרשת חוקת בלק תש"פ בעמוד ז', נדפס מכתבו דמר בענין ללמוד סעיף בשולחן ערוך או משנה במס' אבות בעת סעודת שבת קודש.

הנה עיין בש"ך יו"ד סימן רמ"ו סק"ה שכתב וז"ל: כתב הדרישה יש בעלי בתים נוהגים ללמוד בכל יום גפ"ת ולא שאר פוסקים ומביאים ראיה מהא דאמרינן סוף נדה תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא אבל ל"נ שיש ללמוד ספרי הפוסקים דיני התורה כמו הרי"ף ומרדכי והרא"ש ודומיהן דזהו שורש ועיקר לתורתנו ואינם יוצאים כלל בלימוד גמפ"ת דהא דתנא דבי אליהו כו' כבר כתב רש"י שם השונה הלכות פירוש הלכות פסוקות ומ"ש ר"ת כאן ש"ס בבלי כלול כו' קאי אמש"כ לפני זה אלימוד ט' שעות ביום דכיון שיש לו פנאי גדול ילמוד בש"ס אבל הנך בעלי בתים שאינם לומדים רק ג' או ד' שעות לא ילמדו בש"ס לחוד כנ"ל ע"כ, עכ"ל. - ולפי זה דבעה"ב ילמוד שו"ע ולא גמרא, א"כ ה"ה בסעודת שבת קודש עדיף ללמוד סעיף א' בשולחן ערוך, מללמוד משנה א'.

[ד]

גם היה בתוך החבילה גליון ישן, לראש השנה תשע"ט לפ"ק (גליון צ"ב), ושם בעמוד ד' נדפס בהאי לישנא:

וא"כ יש לומר דהוא הדין בנידון דידן, אם עיקר מצות תפילין הוא מיד בבוקר [אפילו אם נאמר שהוא רק תקנתא דרבנן], וכמו שהעתקנו לעיל מדברי האריז"ל, ומי יבוא בסוד קדושים, אם כן אם מניח במזיד תפילין בשעות שלאחר צהרים [אף תפילין דרבינו תם], אולי לא יצא ידי חובתו אף מדאורייתא [לדעת האומרים דעיקר מצות תפילין מדאורייתא הוא תפילין דרבינו תם, שאנו חוששין לדעה זו ומחמירין להניח בכל יום תפילין דרבינו תם, וא"כ לא הועיל כלום בהנחתן בשעה מאוחרת].

והגם שכמדומה כבר הערתי ע"ז בשעתו, עכ"פ החרש לא אוכל מלהביע את דעתי שדבר זה אסור לאומרן, דהרי מפורש בשו"ע בהלכות קריאת שמע (סימן פ' סעיף א'), דאם אין יכול להעמיד עצמו מלהפיח יניח עכ"פ תפילין בשעת קריאת שמע ותפילה^ה, ואפ"ה מפורש בסימן ל"ז (סעיף א') דרק מי שלא הניח תפילין כלל הוי פושע ישראל^ה, הא לאו הכי לא, וזה פשוט מאוד.

ובזה אצא ואומר שלום רב

הק' ברוך מיללער

^ה וז"ל המחבר: מי שבריו לו שאינו יכול לעמוד על עצמו מלהפיח עד שיגמור ק"ש ותפלה, מוטב שיעבור זמן ק"ש ותפלה ולא יתפלל, ממה שיתפלל בלא גוף נקי; ואם עבר זמן תפלה, אנוס הוא ומתפלל מנחה שתיים. ואם יראה לו שיכול לעמוד על עצמו בשעת קריאת שמע, יניח תפילין בין אהבה לקריאת שמע.

^י וז"ל המחבר: גדול שכר מצות תפילין, וכל מי שאינו מניחם הוא בכלל פושעי ישראל בגופן.

ושם סעיף ב' כתב המחבר: מצותן להיותם עליו כל היום, אבל מפני שצריכים גוף נקי שלא יפיח בהם ושלא יסיח דעתו מהם, ואין כל אדם יכול לזוהר בהם, נהגו שלא להניחם כל היום. ומ"מ צריך כל אדם לזוהר בהם להיותם עליו בשעת ק"ש ותפלה.

הערה לקונטרס "בינה לעתים" – קיץ תש"פ

מאת הרה"ג ר' ברוך מיללער שליט"א

מחשובי רבני כולל תורה ויראה דרבינו יואל מ'סאטמאר – וויליאמסבורג

אל מעלת כבוד הרה"ג המזכה את הרבים

מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א.

אחדשה"ט. לנכון קיבלתי החבילה הגדולה, ובתוכו קונטרס "בינה לעתים" שיצא לאור לאחרונה ע"י חבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון דבאבוב, ואמרתי להעיר ולהאיר באיזהו מקומן של שבח"ם, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

[א]

בעמוד ד' נדפסו אמרי קודש מהאדמו"ר מבאבוב שליט"א, וביאר שם בדרכו בקודש שמפתח המיטרא היה בידו של ר' חנינא בן דוסא, ו"גם מפתח הפרנסה היה בידו", והוא השפיע מזון לכל העולם, כמבואר בגמ' (ברכות יז): שכל העולם ניזון בשביל חנינא בני, עכת"ד.

והנה מבואר בריש מס' תענית (דף ב.) אמר רבי יוחנן שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן א) מפתח של גשמים, ב) מפתח של חיה, ג) ומפתח של תחיית המתים. ובהמשך הגמ' (דף ב:) במערבא אמרי אף מפתח של פרנסה דכתיב פותח את ירך וגו', ורבי יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא, אמר לך גשמים היינו פרנסה, ע"כ.

נמצא דלתלמודא דידן תלמוד בבלי מפתח של גשמים ומפתח של פרנסה היינו הך.

[ב]

שם באמרי קודש עמ' ו', הובא מספה"ק אמרות טהורות על תהלים לפרש 'היום אם בקולו תשמעו', שיתבונן האדם בכל יום כי רק היום מוטל עליו עול העבודה, וכן ביום המחרת יתבונן שוב שהיום יום אחד לעבודת הבורא, ועי"ז יוכל להתגבר על היצה"ר.

ויש להמתיק בזה כוונת הגמ' במס' חגיגה דף ה' ע"ב בר בי רב דחד יומא, שבדרך רמז הכוונה ג"כ לזו, שבכל יום יחשוב כאילו הוא רק בר בי רב דחד יומא, וינצל כל רגע היום רק לעבודת הבורא, כמו אותו תלמיד שנסע ו' חדשים להגיע לבית המדרש יום אחד, שבוודאי לא בזבו אף רגע אחת לריק ולבטלה.

[ג]

עוד שם במדור "בירורי הלכה" פרק ב' עמוד ל', ביאר עפ"י שו"ע הרב (הל' ת"ת פ"ג ס"ד), שכל האמור שם הוא רק באדם שדעתו יפה ומצליח בלימודו, אבל מי שהוא בגדר 'בור' וכו'.

ומשמע מזה שאם יש לו מוח בקדקדו, ויכול להבין טעמי ההלכות ולהיות ת"ח, אבל אין לו "געדולד" ללמוד, ואינו יכול לישב על מקום אחד זמן מה, אפילו הכי מחוייב לעסוק בתורה כל היום. אבל באור שמח הל' תלמוד תורה משמע דבכהאי גוונא פטור, ויוצא ג"כ בקביעות עתים ביום ובלילה, יע"ש. ובמקום אחר הארכתני בזה.

[ד]

עוד שם בפרק ב' אות ט', בענין להשלים בלילה מה שהחסיר ביום, ולא אמרינן שהלילה הולכת אחר יום הבא כמו בשאר דיני התורה, דשאני לימוד התורה שהלילה הולך תמיד אחר יום העבר, וכמו שמצינו לגבי ברכת התורה וכו'.

וכ"כ הישמח משה בשו"ת השיב משה סימן ב', וז"ל בתוך דבריו: יש להבין הא דכתבו הרא"ש והטור דהלילה הולך אחר היום אמאי הלא בכל התורה קי"ל היום הולך אחר הלילה לבד בקדשים: ונראה לומר דהא דבכל התורה כולה הולך אחר הלילה דמשום דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר ערב ברישא והדר בוקר כדאיתא בברכות ב' ע"א וא"כ בתורה הא כתיב והגית בו יומם ולילה וכן אם לא בריתי יומם ולילה יומם ברישא והדר לילה כן נראה לי טעמייהו, עכ"ל. עיין עוד שם שהאריך בזה.

[ה]

עוד שם בפרק ב' אות י', בענין "לימוד ע"י הקשבה לשיעור". הביא דמסקנת השו"ע הרב שאם הוא שומע מפי המדבר שפיר יוצא אע"פ שאינו מוציא כלום בשפתיו, דנקטינן שהשומע הרי הוא כאילו עונה בפיו. ולפי"ז המקשיב לשיעור שפיר יוצא יד"ח מדין שומע כעונה וכו'.

הנה עיין בביאור הלכה (או"ח סימן נ"ט) שהביא מתוס' (ברכות דף כ:): דמשמע דבתורה לא אמרינן שומע כעונה.

[ו]

עוד שם, שיש לדקדק בהא דפשיטא ליה להשועה"ר שאין יוצאים מצות והגית ע"י הרהור בלב, מפרש"י על והגית דהיינו והתבוננת בו, "כל הגיון שבתורה בלב" כמד"א והגיון לבי לפניך, לבך יהגה אימה. וכן פירש הרד"ק שם.

ובאמת לא קשה מידי, דאיתא בעירובין דף נ"ד דעיקר לימוד התורה הוא להוציא בפיו, וכ"כ בפני יהושע ברכות דף ט"ו ע"ב, וגם לשון הגיון הרבה פעמים מיירי בדיבור, כמ"ש החיי אדם ליישב קושיית הגר"א או"ח סימן מ"ז, א"כ בעיקר הוא בפה, רק כשאין יכול בפה יוצא בלב, וכמ"ש בשו"ע הרב בעצמו בזמן שרוצה לעיין יוצא בהרהור.

[ז]

עוד שם אות י"ד בענין "מעלות הלימוד בחבורה". והביא מדברי המהרש"א במס' מכות דף י'. למה הפליגו בעונש על מי שלומד יחידי וכו'.

הנה ידוע כי המהרש"א במס' שבת דף ע"ו לא כתב חידושים, מפני שאז לא למד בחבורה, וכלשונו שם "מכאן עד סוף הפרק לא ראיתי להעלות על ספר מחדושי הלכות מפני שלא למדתי אז בישיבה בהיותי ביריד לובלין". וכן כתב במס' סנהדרין דף מ"ב ע"ב "מכאן עד סוף הפרק לא רציתי להעלות על הספר מחדושי הלכות רק מחדושי אגדות מפני שלא למדתי אז בישיבה בהיותי ביריד לובלין" [ועיין עוד בהקדמת המהרש"א לסדר קדשים].

ובזה אצא ואומר שלום רב

הק' ברוך מיללער

- בענין עשיית שליח לאמירת קדיש בשעת הדחק •
- ובענין תיקון הנרות בערב שבת למי שמדליק בעצמו •

אל מעלת כבוד ידידי הרב הגאון המפורסם, מהולל כפי כל, שבחו מי ימלל, אין גומרין עליו את ההלל, כבוד שם תפארתו

הרב הגאון רבי יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

ראב"ד דחסידים סקווירא, ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף דחסידים סקווירא מאנטריאל ומח"ס הנפלא והמפורסם שו"ת "חיי הלוי", כמה חלקים.

אחרי דרישת שלום תורתו הרמה.

הנני בזה בדבר השאלה שנתעורר אצלי, בהיות כי בעש"ק העבר, יום י"ד סיון לסדר נשא ב' שנת תש"פ לפ"ק, חל היארצייט של אמי מורתי ע"ה, והיות שיש גזירה הנוראה שאין מניחין אנשים שהם למעלה מגיל ששים שנה לצאת מביתם החוצה מחשש שלא ידבק במגיפה השולמת כעת כבוד-19, וגם הרופא האישי צוה עלי שלא לצאת בשום אופן, מפני שעדיין לא היה לי האינפעקשאן, והזהיר עלי ביותר היות שכבר היה לי ניתוח על הלב, ואמרת לאחיי לכוון באמירת קדיש שהם גם שלוחי.

- א -

אבל ת"ח אחד עוררני שאי אפשר לי לצאת במה שאחיי אומרים קדיש, שהרי הם מחוייבים בעצמם לומר קדיש, ובכן הנני צריך לבקש אחד שאינו מחוייב בדבר שיהיה השליח שלי במקומו.

גם יש לחקור עד היכן הדברים מגיעים, וכמה יש לטרוח בכה"ג למצוא שליח, ובאם אי אפשר למצוא חבר שיאמר בחנם, האם צריך לבזבז ממון עבור זה, וכמה ממון צריכים להוציא ע"ז כדי למצוא שליח שיאמר קדיש במקומו.

ושוב מצאתי במג"א (או"ח סימן קל"ב סק"ב) שהביא בתוך דבריו בזה"ל: משמע בבנימין זאב (כצ"ל במג"א) סי' ר"א דמוטב לבנו להשכיר אחד לומר קדיש במקומו משיאמר אחד בחנם ע"ש, עכ"ל. [וכן מבואר גם בבית יוסף יו"ד סוף סימן ת"ג

במעשה שקרובי הנפטר שכתרו אחד לומר קדיש, עיי"ש דין ודברים בנוגע דין קדימה לקדיש, אבל משם אין ראיה כ"כ שיתכן שלא מצאו מי שיאמר בחנם ולכן הוצרכו ליתן שכר, ולכן הביא המג"א מבנימין זאב, והבין].

עוד חשבתי הרהורי דברים בזה, כי הנה אבי מורי ז"ל נרשם ב"כולל שומרי החומות" [וכן זקיני ואבי זקיני, וכן אמי ואבי אמי והזקנים מכל הצדדים רשומים בכולל שומרי החומות] להחזיק יום היארצייט, ושילמו ע"ז בחייהם לקנות קרן קיימת, שבכל יום היארצייט ילמדו מנין אנשים פרק משניות וידליקו נרות ויאמרו קדיש לעילוי נשמתם, [ולחב"ח"ג גם אני בעניי רשמתי את עצמי ושילמתי כל הסכום הנדרש]. ובכן יש לעיין באופן שהנני אונם, ואי אפשר לי לצאת מן הבית חוצה, אם יכולין לצאת ידי חובת השליחות בזה שאני רשמתי את אמי ע"ה בקרן קיימת בכולל שומרי החומות, או שלא די בזה, ויש לעשות שליח מיוחד בשנה זו.

על כן הנני בזה בשאלה ממעכתה"ר לאן דעתו דעת תורה נוטה, כיצד יש לנהוג בנידון כזה.

- ב -

ובאוחזי בעמי הנני בזה לשאול עוד את דבר ה', דהנה בכל עש"ק בעת שהנני הולך להדליק נרות שבת קודש, לבי עלי דוי על מה שאבדתי אשת נעורי, והנני צריך להדליק בעצמי נר של שבת, ובעת ההכנה נתעוררתי בזה בדבר איש שמדליק נרות שבת בעצמו, יהיה מפני איזה סיבה שהוא, אם גם בכהאי גוונא יש ענין לתקן הנרות מקודם ולכבותם ולחזור ולהדליקם, כדרך שהבעל עושה קודם הדלקת האשה, או בכה"ג אין צריך.

דהנה במג"א (סי' רס"ג סק"ז) כתב בשם הכתבים [של האריז"ל] "ומכל מקום האיש יתקן הנרות", ובס' משנת חסידים (תוספת שבת, פרק ג' סעיף א') כתב "ויזהר לתקן לשבת להאיר על השלחן הנ"ר שהוא מספר רנ"ה" וכו'. ובפרי עין חיים (שער השבת פרק ג') איתא, ותיקון הנר שבת תהיה אתה זהיר, אך הדלקתם תהיה על ידי אשתך. ובס' אור צדיקים (לר"מ פאפיראש, סי' כ"ח אות י"ז) מובא, יזהר להכין "בעצמו" הנרות לשבת.

ובספר אוצר החיים (צאנו, וילקט יוסף סעיף קל"ז) הביא הטעם לזה וז"ל: וכתבו בספרים דהטעם הוא לעשות תיקון במעשה העגל, שהמה [האנשים] כבו נרו של עולם, כי על ידי קבלת התורה נעשה חירות ממלאך המות, ובמעשה העגל שבה הגזירה לקדמותה, ושם הלא לא היו נשים, כדכתיב (קהלת ז, כח) וְאִשָּׁה בְּכָל אֶלֶה לֹא מְצָאתִי, עכ"ל.

ולפי זה לכאורה באיש שמדליק הנרות בעצמו, יש מקום לומר דשוב אין צריך לזה להכינו מקודם, וסגי במה שמדליקו בעצמו לכבוד שבת קודש.

וגם בשו"ע הלכות שבת (סימן רס"ד סעיף ט') כתב המחבר "א"צ להבהב הפתילה", והגיה הרמ"א: הגה, ומכל מקום נהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהיה מחורכת ותאחו בה האור יפה (טור), עכ"ל.

ובמשנה ברורה שם (סי"ק כ"ח) כתב וז"ל: וזה יעשה האיש מתחלה, ויהיה תועלת שלא תשהא האשה בהדלקתה בהגיע זמנה, עכ"ל. וגם לפי זה באיש שמדליק בעצמו לכאורה אין מקום לזה.

*

אמנם בס' משנת יעקב (קאפיש, סי' רס"ג, על דברי הבאה"ט ס"ק ו' שהאיש יתקן הנרות) מובא, במהרש"ל שבת קי"ט אהא דאמר רב הונא מדליק שרגא, כתב: ואני אומר דיכול להיות שהוא הדליק תחלה, כדי שאשתו תהיה מדלקת נר של מצוה עכ"ל, נראה דעל ידי הבהוב הנרות שהבעל עושה חל על הנרות שם נר של מצוה, משא"כ כשהאשה מדלקת בלא הבהוב לא נקרא נר של מצוה, וצ"ע למה, דהא מברכת עליהם, ובה נעשו נר של מצוה, ואפשר דזה עדיף, שע"י הבהוב

גם בלי הברכה הוה נר של מצוה, ועיין בית יוסף שהביא בשם ארחות חיים, דיש מקומות נוהגות הנשים שמדליקין בערב שבת קודם זמן הדלקה נר, וקורין אותה נר של חול, ואחר כן מדליקין נר של שבת, וכתב ב' טעמים לזה, ומעם א' הוא, שאז ניכר דפעם הב' שמדליק הוא לכבוד שבת, ויכולין לברך עיי"ש, א"כ י"ל דעל ידי שמדליקין תחלה ואחר כן מכבין, הוה גם כן כמו המנהג שהביא הב"י שמדליקין תחלה נר של חול, כדי שהדלקה השני' יהא ניכר שהוא לשם שבת, דהבהוב שבתחלה עושהו לנר של שבת, עכ"ל. ולפי זה גם באיש המדליק בעצמו יש לעשות כן כדי שיהא ניכר שנעשה לכבוד שבת קודש.

*

אמנם יפה העיר לי הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש שליט"א, כי בזמנינו אלה שכולם משתמשים לאור העלעקטריק, ואין משתמשים לאור נרות כלל וכלל, א"כ בזה גופיה שמדליק "נרות" כבר ניכר שהוא לכבוד שבת, ושוב אין צורך לכבותו ולהדליקו. וכעין מה שמצינו בהלכות חנוכה בפרי חדש (סימן תרע"א סוף אות א' ד"ה ומ"ש לצורכו) דאף במקום שיש חשש שיאמרו הרואים לצורכו הוא מדליקה, מכל מקום אם מדליק הנרות "במנורה" המיוחדת לכך וניכר שהדליקו לחנוכה, שוב אין חשש, וא"כ הכי נמי בנידון דידן.

וז"ל הפרי חדש שם: ומה שכתב לצורכו הוא אוהזה. מסתברא לי, שאלו נרות של מתכת הנהוגות בערי פראנקייא שיש להם ח' פיות ואחד עולה על גביהם והוא השמש, והם מיוחדות להדליק בהם בחנוכה מידי שנה בשנה, ולא נעשו אלא לכך, והדבר ידוע לכל שאין משתמשים בהם, אם אוהזה בידו עד שכבתה יצא, כיון דקי"ל הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, וליכא למיחש לרואים שיאמרו לצורכו הוא אוהזה מאחר שאין דרך בכך. וליכא למיחש לאינשי דעלמא, דאי הכי גבי חצר שיש לה שני פתחים (שבת כג.) אפילו מרוח אחת ליבעי הדלקה בשתי הפתחים, והכי אמרינן התם דלא חיישינן אלא לבני מתא, כן נראה לי להלכה ולא למעשה, עכ"ל¹.

*

ובאמת היו כמה צדיקים שלא נהגו להבהב הנרות כלל מכמה טעמים שונים, עיין בספר מבאר השבת שהביא בשם הגה"צ מנאנאש זצ"ל, שסיפר שמרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע לא הי' מכוין את הנרות בעצמו, ולא הי' מהבהבן בעש"ק.

וסיפר עוד, שלאחר מלחמת העולם השני' כאשר הי' בבית הגה"צ רבי משה מרדכי פאללאק זצ"ל אבד"ק וואדקערט יצ"ו, ראה והבחין שאינו מתקן ומהבהב הנרות לכבוד שב"ק, וכאשר שאל אותו על זה, השיב לו: שהנרות שלנו אשר כבר מתוקנים יפה, אין מן הצורך להבהבן קודם הדלקתן.

והרה"ג ר' חיים אלי' פאללאק שליט"א הוסיף עוד, ששמע מהרה"ג ר' שמחה ישכר בער רובין שליט"א ששאל פעם את מוח"ז כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל בענין הבהב הנרות, שהוא לא הי' נוהג להבהבן, וענה לו: לא ראיתי אצל אאמו"ר [בעל קדושת ציון] זצ"ל שיעשה כן, וכנראה שגם אצל אביו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זי"ע לא ראה שהבהב אותן.

וכ"ה בס' עובדות והנהגות (להגאון בעל חזון איש זצ"ל, עניני ערב שבת אות ו') מובא, ו"א משמו [של החזון איש זצ"ל] שנרות שלנו שנדלקים היטב, אין צריך להדליקם ולכבותם קודם ההדלקה, שהרי נדלקים היטב, ויותר נאים כשאינם מחורכים.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

¹ והובא דברי הפר"ח ע"י הפרי מגדים בסימן תרע"א משבצות זהב אות ז', וגם בסימן תרע"ד משבצות זהב סוף אות ב', ובסימן תרע"ה משב"ז אות ג' (ד"ה ועיין פרי חדש).

תשובה בענין הנ"ל מאת הרה"ג ר' יוסף יצחק ראזענפעלד שליט"א

חבר הביד"צ "שבט הלוי" - מאנסי ניו יארק

ומח"ס "הפרשת חלה", "הדלקת הנר", ועוד כמה ספרים חשובים

בס"ד

יום א' לסדר אלה הדברים אשר דבר משה (בחי' ת"ח) אל כל ישראל [שנת תש"פ לפ"ק]

לכבוד האי גברא יקירא מרביץ תורה ויראה אל כל ישראל, ה"ה

מוהר"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א.

קודם אכתוב לך בענין השאלה ששאלתם אותי עש"ק פ' פנחס העעלל"ט, בענין אם אחד מבקש כוס מים ביום הצום, אם מותרין ליתן לו, וכתבתי שמותר.

אח"כ מצאתי בן בשו"ת אבני ישפה ח"א סימן קי"א ענף א', שמעתיק מס' שערים מצויינים בהלכה סי' קכ"ב סק"ו שמתיר ליתן בשר בט' הימים למי שמבקש, ואחד הטעמים מחמת שיש לתלות בקצת חולי [כמו שכתבתי בתשובתי] שהוא דבר המצוי, ובמג"א סימן שמ"ז סק"ד כתב דיש לתלות בדבר המצוי, ומדמה לזה שאם א' מבקש מים או מאכל ביום צום יש לתלות בחולי שהוא דבר המצוי, אם ידוע לנו שהוא שומר תורה ומצות.

ועי' בביאור הלכה סימן קס"ט סעיף א' ד"ה למי שיודע בו שמברך, שמותר ליתן לו לאכול כמ"ש שם המחבר, וכתב ע"ז בביה"ל ומסתברא דבמוחזק לכשר סגי (כמו שכתבתי בתשובתי).

ובענין מה שכתבתם טעמים על מ"ש המחבר סי' רע"א ס"א לאכול מיד, ולא כתב יקדש מיד, הם דברים נאים וראוים לכותבם.

אבל בענין מה שכתבתם שבדרבנן לא אמרינן להמחבר זריזין ומקדימין למצות, יש על זה פירכא, שבסימן תרנ"ד סעיף א' כתב המחבר במצות לולב שהוא דרבנן כימים האחרונים, "ומ"מ זריזים מקדימים למצות ונוטלים אותו בבוקר".

ובאוחזי בעמי הנני בזה לכתוב עוד את דבר ה', בענין שכואב לי הרבה, שלאחרונה שלח לנו השי"ת וויירו"ם הידוע, ויש דיון בין אנשים בסברתם אם צריכים לסגור הבתי מדרשים.

תמוה אתמהה, האיך יכולין אנשים פשוטים לומר חוות דעתם מסברת כרסיות ודמיונות, בעת שיש לנו פסק מגאונים הקודמים אשר לאורם אנו הולכים בכל דבר, ה"ה הרעק"א והחת"ס והכת"ס, שכתבו להדיא שצריכין להתפלל בצבור ולענות אמן יהא שמיה רבא, שזה השמירה הבטוחה לעצור המגיפה, הרעק"א והחת"ס הם בתשובותיהם האיך לנהוג בעת המגיפה, והכת"ס היא בפ' משפטים (שמות כג, כה), שע"י תפילה בצבור לא יאונה כל רע, ובפרט לילך ולמסור להממשלה אשר זה מן החמורה שבחמורות, כמ"ש בשו"ע סי' ל"ג ועוד מקומות, שמסור היא כמו מין רח"ל.

השי"ת יעזור שהמגיפה יסתלק ונוכל לילך לביהמ"ד להתפלל כמו קודם המגיפה, ונוכה לגאולה שלימה בקרוב.

יוסף יצחק ראזענפעלד

ובענין השאלה אם מחוייבים להבהב הנרות כשאין לו אשה.

הנה כ"פ כותבים המשיבים בתשובה "שאלת חכם חצי תשובה", אבל כאן יכולים לכתוב "שאלת חכם תשובה שלימה", שכתבתם כל הצדדים שהרבה אדמורי"ם לא נהגו להבהב, ולפי הטעמים בנגלה תלוי לפי איזה טעם, ואפשר בנרות שלנו א"צ בכלל.

ממילא התשובה על זה הוא "והבוחר יבחר".

אבל אפשר שטוב להתיר נר, כמו שעשה מורי ורבי אדמו"ר מוויזשניץ מאנסי זצוק"ל, כשיקבל על עצמו האדמורו"ת אחר פטירת אביו האמרי חיים זצוק"ל, קרא לג' אנשים והתיר נדרו שנהג להבהב הנרות בער"ש, ומני אז והלאה לא הבהב עוד.

ואפשר שיכולין לסמוך על ההתרת נדרים שעושין בכל ערב ר"ה, כמ"ש הפוסקים, בשו"ת שלמת חיים מהרה"ג ר' יוסף חיים זוננפלד ז"ל, וכ"כ הגרשו"א ז"ל, שבמנהג של מצוה יכולין לסמוך על התרת נדרים בער"ה, וא"צ להתיר נדר בפנ"ע.

נ.ב. צירפתי כאן התפלה שחיברתי על פתיחת השערים של המדינות, והוספתי שתי תיבות כדי שכל האלפא ביתא יהי בתוך התפילה, והוספתי כמה תיבות בהחתימה ששייך להתפלה, וצינתי עו תיקונים.

ייש"כ על הכל. השי"ת יעזור שיהיה לכם רפו"ש ותזכו להמשיך בעבודתכם הקדושה בבריאות השלימות.

יוסף יצחק ראזענפעלד

וז"ל הכתב סופר נפרשת משפטים שהזכיר הרב המשיב בתשובתו:

עוד נ"ל, אמרו חז"ל (תו"כ ויקרא כו, ה) אין דומה יחיד עושה מצוה לרבים עושים מצוה, וטוב שיתאחדו רבים לעשות מצוה אחת. והנה שכר מצוה שעושין רבים וכל אחד יש לו חלק במצוה זו, לכאורה כל אחד ראוי לו שכר כפי חלק שיש לו במצוה זו, אבל באמת הקב"ה נותן לכל אחד כמו שעשה כל המצוה לבדו.

ויש לפרש בזה ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר וכו' תקחו את תרומתי (להלן כה, ב), היינו שיהיה בעיני כאלו כל אחד נתן כל התרומה. וז"ש ועבדתם לשון רבים, שלעולם טוב לעשות מצוה באגודה אחת, וברך את לחמך שיתן לך ברכה כל אחד בפני עצמו כמי שעושה כל המצוה.

והנה לפעמים מזיק התחברות אנשים רבים בחדר אחד ויבא ע"י זה ח"ו לחלאים רעים, אלא שומר מצוה לא ידע דבר רע והמצוה מגנת ומצלת, והיינו והסירותי מחלה מקרבך, אף שתעבדו את ה' בחבורה המצוה תגן עליכם, וק"ל.

~ תפלה מהרה"ג הנ"ל ~

על פתיחת השערים של המדינות

[ויש בו כל האלפא-ביתא]

ברוך אתה אבינו מלך העולם
אשר בראת שמים וארץ ימים וגבולם

תפנת מדינות ושערים וגבוליהם
גלוי וידוע לפניך, שאם יפתח גבוליהם או פיהם של הארץ והימים

או יפתם שערי מדינות וגבוליהם
ובני אדם לא יוכלו לעבור כפי רצוניהם

קשה להתקיים כך בעולמך ולעבדך
ולקיים מצות פרו ורבו שציוית לעמך

אנא הושיעה נא
ויתגוללו רחמיה וטובך על בניך

שהשערים וגבוליהם של המדינות יפתחו
כדי שהחתנים והכלות במהרה יזדווגו וישמחו

ויעמדו בתים נאמנים לכבודך
ותכפר עוונותינו שנוכל לדבק בך וביראתך

וסלק חללים רעים מעולמך
כדי שישמע קול תורה ותפלה בהיכלך

ושלא יצטרכו עמך בית ישראל להסגר בבתיים, גם לא ללבוש מסוה על פניהם
שזה קשה מנשוא לפי רוחיהם

ונוכל להודות לך יומם ולילה

ברוך אתה שומע תפלה, ופותח שער לדופקי בתשובה:

הערה לגליון נחלתינו - פרשת אמור תש"פ

במדור מי יודע ומי מכיר, נתקבל מהרב דוד ברוך מאנהייט, ברקולין השאלה דלהלן: בשיר של יום רביעי מוסיפים (בסוף פרק צ"ד שבתהלים) ג' פסוקים מהמזמור שלאחריו (תהלים צה, א-ג) "לכו נרננה", עד "מלך גדול על כל אלוקים", מה המקור והטעם? [ב] האם גם בבית המקדש הוסיפו את הפסוקים הללו?!

ואמרתי הטעם בפשטות מכיון שהסיום אינו בכי טוב, לכן נהגו להוסיף פסוקים אלו ממזמור הבא, ובפרט שמיום רביעי ואילך הוא הכנה לשבת קודש כידוע מפי ספרים וסופרים. אלא שאמרתי להוסיף בזה טוב טעם, על פי מה שאמרו חז"ל במס' תענית (דף כט., וכ"ה בערכין יא.; ובתלמוד ירושלמי תענית פ"ד ה"ה, ובוהר הדש פרשת וישב דף ג.) תניא מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה כאב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתה של יהודיב היתה והלויים היו אומרים שירה ועומדין על דוכנם ומה שירה היו אומרים וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו נכרים וכבשום וכן בשניה, עכ"ל. ובירושלמי הנ"ל משמע שהספיקו לסיים המזמור, אבל בזה"ח הנ"ל איתא בהאי לישנא: ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו גוים וכבשום "דהא אי אמרו ליה לא הוה לון תקנה".

וא"כ שפיר יש לנו טוב טעם שלא לסיים המזמור הנ"ל בפסוק זה, כי אנו רוצים בתקנה שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ולכן מוסיפים ג' פסוקים ממזמור הבא, דקאי על ימות המשיח כמבואר במפרשים שם, וכ"כ הרד"ק שם על פסוק לכו נרננה "כן יאמרו ישראל בימות המשיח איש לאחיו שירננו לאל שהושיעם".

ושוב ראיתי בספר אוצר דינים ומנהגים (עמ' 288) שכתב בזה"ל: מסיימים בדבר טוב. ברוב המסכתות שסדרו רבינא ורב אשי הוסיפו מאמר טוב בסוף, כדי לסיים בו, אף שאין לו ענין שם, אין מסיימין בדבר רע, ולכן כשקורין איכה הפסוק האחרון כי אם מאם מאסתנו קצפת עלינו עד מאד, מוסיפין הפסוק שלפניו השיבנו ה' אליך ונשוב ונשובה חדש ימינו בקדם, כדי לסיים בדבר טוב. בקהלת הפסוק האחרון כי את כל מעשה האלקים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע, מוסיפין הפסוק שלפניו סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. וכן בסוף ישעיה ומלאכי. בשיר של יום רביעי הסיום יצמיתם ה' אלקינו, ונוהגין להוסיף הפסוק לכו נרננה מהקפיטל שלאחריו כדי לסיים בדבר טוב. וזה ג"כ הטעם שנוהגין לסיים בקפיטל אשרי איש תאות רשעים תאבד הללויה וכו', עכ"ל.

*

אמנם יצויין כי בספר תורת חיים, הנהגות ופסקים של הגרי"ח זאנענפעלד זצוק"ל מרא דארעא דישראל (עמוד 36) מובא בזה"ל "רבינו היה מסיים בקול רם בשיר של יום רביעי יצמיתם ה' אלקינו, ולא היה חושש להוסיף פסוקי לכו נרננה כנהוג בכדי לסיים בטוב, משום שהסיום הוא פורענות של רשעים".

ובקובץ ישורון (חלק י"ב עמ' תשמ"א אות ה) נדפס "ילקוט שמועות ועובדות מהג"ר אריה ליב שפירא ובני משפחתו", ושם באות ה' איתא בהאי לישנא: אשתו הרבנית היתה מכינה ביום רביעי מאכל "צימעס", בגלל שכבר ביום רביעי אומרים את הקליינע לכו נרננה [הילכו נרננה הקטן בסוף שיר של יום], ע"כ. [ועיין עוד שירת שמואל סימן כ"ג שליקט כמה טעמים במנהג ההוספה].

ואסיים בברכה שתצליחו בעבודתכם ותזכו להמשיך ביתר שאת וביתר עוז.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

נ.ב. אבל לפי המנהג שנוהגים לסיים בכל יום בפסוקי הושיענו, ויש מקומות שאומרים אותו גם בשבת קודש (וכבר הארכנו מזה במקום אחר, ואכמ"ל), א"כ שוב אין בזה משום סיום בדבר רע, כיון שממילא מסיים בפסוקים אלו.

~ מכתבים שנתקבלו במערכת "דמשק אליעזר" ~

ייש"כ. כאן בהגליון פרשת נשא-בהעלותך תש"פ לפ"ק (שנה ז' גליון י"ט [ק"מ]) מזכיר תשובה ארוכה מת"ח אחד בענין שנים מקרא ואחד תרגום בין שחרית למוסף, ושאפשר לקבלו דרך אימעיל.

אכיר טוב אם אפשר לקבלו.

בתודה מראש

אפרים דייווים

ב"ה

למורינו הגאון האמיתי והישר מאד וכו'

רבי אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

האם מותר לכבס מסיכה שלובש בגלל הקורונה, בתשעת הימים, או בשבוע שחל בו, וכן ביום ז' אב.

בברכת כהנים באהבה כעתירת

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס "גם אני אודך", ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

והעשירי יהיה קודש לה'

היות כי בימים הקרובים חל יום היארצייט העשירי של זוגתי עליה השלום,

האשה החשובה מרת 'וכבד' ע"ה בת מוה"ר נתנאל ז"ל

נפטרה ביום חמשה עשר באב תש"ע לפ"ק

לכן הננו להעתיק כאן מעשה פלא שאירע לנו אשתקד (וכבר נדפס בגליון דמשק אליעזר לפרשת ויצא דהאי שתא, שנת תש"פ לפ"ק), וגם דברות קודש מקודש הקדשים מרן בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל זיעועכ"י אמן ואמן, בענין החזקת יום היארצייט.

א וואונדערליכע מעשה (א מעשה פלא)

לכבוד המערכת הי"ו.

קודם כל וויל איך אייך באדאנקן פארן באשרייבונג וואס איר האט אריינגעלייגט יענע וואך, איבער ווי וויכטיג ס'איז צו האלטן די "מאמעס יארצייט". איך האב נישט געפלאנט נאך שרייבען וועגן דעם, איך האב נישט געוואוסט אז איך גיי נאך שרייבן נאכאמאל, און אז איך וועל "מוזען" שרייבן נאכאמאל, אבער מעשה שהיה כך היה, און אזוי האט פאסירט:

יענע וואך האט מען געווארנט פון אלע זייטן, אז מ'זאל חס ושלום נישט ארויספארן פרייטאג צו די קאנטרי, ווייל ס'גייט זיין א געפערליכע טרעפיק, און מ'רישט זיך אז פילע מענטשן וועלן מוזען פארבלייבן אונטערוועגנס אויף שבת, און מ'האט אנגעגרייט מאכלי שבת קודש, אכסניות, אין מאנסי, קרית יואל, און בלומינבורג, אויב ח"ו איינער וועט בלייבן שטעקן אינמיטן וועג.

למעשה האט זיך פון די גאנצע זאך אויסגעלאזט א גרויסע בוידעם, און מ'האט סתם אפגעשראקען דעם היימישן ציבור (הגם ס'איז נאך אלץ וויכטיג ארויסצופארן דאנערשטאג נאכט, ווי איידער פרייטאג, ווי אויך דארף מען געדענקן אז על פי הלכה דארף מען אייביג רעכענען דאפלט צייט פון וויפיל ס'נעמט געווענליך צו פארן די וועג).

היות די פארגאנגענע פרייטאג חמשה עשר באב איז געווען די יארצייט פון מיין רעביצין ע"ה, איז וויבאלד א חלק פון מיינע קינדער הי"ו זענען אין די קאנטרי, זענען זיי ארויסגעפארן שוין דאנערשטאג נאכט צום באבובער בית החיים אין ניו זשערסי, נישט וועלנדיג זיך ארויסלאזען אין וועג פרייטאג, אזוי ווי מ'האט געווארנט, און זעלבסט פארשטענדליך אז ס'איז געווען דארט א שיינע עולם, ממילא האבן זיי געהאט דארט א מגין צו זאגן קדיש.

ווידער די אנדערע חלק פון מיינע קינדער הי"ו, אזוי ווי זיי זענען דא אין שטאט, זענען זיי געפארן ערשט פרייטאג צוזאמען מיט מיר אויפן פעלד, [די וועג צום באבובער בית החיים פון שטאט, איז גאר אן אנדערע וועג ווי וואס מ'פארט אין קאנטרי]. ווען מיר זענען אנגעקומען צום בית החיים, איז נישט געווען דארט קיין איין איינציגע נפש, מיר זענען געוועזען אלעס צוזאמען בלויז 6 מענטשן, מ'האט געזאגט די תהלים און מ'האט געלערנט די משניות, און מ'ווארט א 10-15 מינוט, אפשר וועט זיך עפעס מאכן, אבער מ'זעהט נישט קיין שום מענטש אנקומען, וואס טוט מען דא ווייטער?

מיטאמאל קומט אן א 'מאביל', און ס'שפראצן ארויס דערפון 4 אידן! מיר פרעגן זיי פון ווי קומען זיי, זאגן זיי אז זיי קומען פון פלארידע! און זיי זענען געקומען צו זייער שווער'ס קבר, וואס היינט פאלט אויס זיין יארצייט! (איינער פון זיי האט געזאגט אז ער איז קרוב מיט הרה"ח ר' אליעזר קעסטענבוים שליט"א, פון וויליאמסבורג). מ'האט קלאר געזעהן די יד ה', וואס בהשגחה פרטיות זענען זיי פונקטליך 4 מענטשן, און זיי האבן משלים געווען צו מגין, אז די קינדער זאלן קענען זאגן דעם "קדיש יתום" און די "קדיש דרבנן".

די סיבה פארוואס איך האב מיר גענומען די מיה אפצושרייבען די סיפור, און אריינשיקען דעם בריוו יעצט, איז וויבאלד פארשידענע לייכטזיניגע מענטשן האבן געזאגט פאר א טייל פון מיינע קינדער, פארוואס דארפן ענק זיך אנשטרענגן, ווי שטייט אז מ'דארף האלטן די מאמעס יארצייט יעדע יאר, און ווי שטייט אז מ'דארף זאגן קדיש, און נאך אזויילכע אומפאראנטווארליכע רייד, אבער איך האב געוואוסט אז ס'שטייט אין ספרים הק' בשם די הייליגע אריז"ל, אז די "קדיש" האט גאר גרויסע ענינים, וואס מיר אליין פארשטייען נישט גענוי אלע טיפע סודות וואס ליגט דערינען, דעריבער האבן די קינדער זייער ערנסט געווען ביים ציון, און געהאפט אז ס'וועלן אנקומען נאך א פאר יודן אז מ'זאל קענען זאגן קדיש. און אזוי איז טאקע געווען, אז מ'האט געזעהן אן אפענע השגחה פרטיות מן השמים, אז מיר האבן עס געמיינט ערנסט אז מ'זאל קענען זאגן קדיש, האט מען צוגעשיקט פון הימל פונקטליך 4 מענטשן פונעם ווייטן פלארידע, כדי ס'זאל זיין מגין.

די מעשה רעדט פאר זיך אליינס, קאמענטערן זענען גענצליך איבריג.

און נאכאמאל א גרויסן דאנק פארן אריינלייגן די פאר ווערטער.

איבער די וויכטיגקייט פון האלטן די "מאמעס יארצייט" און ווי אזוי צדיקים האבן געהאלטן די "מאמעס יארצייט"

איינמאל איז דער הייליגע "תפארת שלמה" דער ראדאמסקע רב, וואס ער האט אליינס געהאט טויזנטע חסידים, איז ער געקומען איינמאל אויף יום טוב שבועות צום הייליגען דברי חיים, און די גאנצע וועלט האט דעמאלץ גערעשט און גערודערט מיט דעם, אז אזא גרויסע רבי ווי די "תפארת שלמה" האט איבערגעלאזט אלע זיינע טויזנטע חסידים אין זיין שטאט, און איז געקומען צו פארן צום הייליגן צאנזער רב אויף יום טוב שבועות. – מוצאי שבועות ווען די תפארת שלמה האט זיך געזעגענט פונעם "דברי חיים", האט די "דברי חיים" געבעטען פונעם "תפארת שלמה" אז ער זאל נאך פארבלייבן דא אין סאנו ביו י"ח סיון, ווייל י"ח סיון איז די יארצייט פון זיין הייליגען מאמע, און יענע טאג קען מען זיך אויסבעטן וואס מ'ווייל, און די דברי חיים פלעגט זאגן אז "א דאנק די מאמע איז ער וואס ער איז".

און מ'ווייסט דאך אז יעדע ווארט וואס איז ארויסגעקומען פונעם מויל פונעם הייליגען צדיק דער קודש הקדשים דער הייליגע דברי חיים, דער הייליגע סאנזער צדיק, איז געווען א דיבור לדורות א צוואה לדורות און א הנהגה לדורות, אז ער האט געזאגט אז דער טאג פון זיין מאמע'ס יארצייט קען מען זיך אויס'פועלן אלעס גוט'ס. די זעלבע דארפן מיר אלע אויך האלטען די מאמעס יארצייט הייליג און טייער, און מ'דארף זיך צוזאמקומען אין אזא הייליגע טאג לערנען משניות און מאכן א סעודה און זאגן א קדיש, ס'איז קיין שום ספק נישט, אזוי ווי די "בן איש חי" שרייבט אויף א פלאץ (ש"ת רב פעלים, חלק ד, סוד ישרים סימן י"ז), אז אפילו 100 יאר דארף מען האלטען א יארצייט.

נאך א מעשה וואס ווערט געברענגט אין ספר "טעמי המנהגים" (דף תע"ט, בדפוס אשכול), בשם הרה"ק מוהר"ר אליעזר מקאמארנא זצוק"ל, אז ער האט פארציילט אז איינמאל האט הרב הצדיק הקדוש המפורסם מוהר"ר צבי מזידיטשוב זצוק"ל פארגעסן ביינאכט די יארצייט פון זיין מאמע ז"ל, און די מאמע איז אים געקומען אין חלום און געזאגט, קינד מיינס, די קדיש וואס דו האסט נישט געזאגט בין איך דיר מוחל, אויך די משניות וואס דו האסט נישט געלערנט בין איך דיר מוחל, נאר דאס וואס דו האסט נישט געגעבן תיקון, דאס קען איך נישט מוחל זיין. ער איז געווארן דערשראקען פון דעם חלום, און תיכף געשיקט רופען זיינע אנשי שלומו, און געלערנט משניות וכו', און געגעבן תיקון.

און באמת איז עס א גרויסע פלא, ווי אזוי האט פאסירט פאר אזא צדיק און קדוש ווי אים, א גאון עצום וואס ווערט אנגערופען דורך צדיקים "שר בית הזוהר", אז ער זאל אינגאנצען פארגעסן די יארצייט פונעם מאמען, און ער האט געהאט די זכיה אז די מאמע איז געקומען צו אים פונעם עולם העליון דערמאנען, נאר דאס איז זיכער א "הנהגה לדורות" מ'זאל וויסען ווי וויכטיג ס'איז צו האלטען די מאמעס יארצייט.

אזוי ווי די קומענדיגע וואך געפאלט די יארצייט פון כ"ק מרן הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל זי"ע ועב"א, איז אין פלאץ צו דערמאנען א ווארט און ציטירן וואס ס'שטייט אין זמירות דברי יואל (לשבת עמ' שכ"ג, מתוך דברי תורה בס"א פר' דברים שנת תשט"ז לפ"ק, בירושלים עה"ק תובכ"א) אז א יעדעס יאר ביים יארצייט דארף טוהען די אלע ענינים וואס זענען א תיקון לעילוי הנשמה, אפילו ביי צדיקים וקדושים, אפילו די נשמה איז שוין אויסגעלייטערט אזויפיל, ווייל ווען די נשמה גייט ארויף אין א העכערע היכל, איז מען מער מדקדק אזוי ווי ביי צדיקים כחוט השערה, במילא פעלט זיך אויס נאך תיקונים דא אויף די וועלט כדי צו ווערן נאכמער מ'זוכך און אויסגעלייטערט, יע"ש בדבריו הקדושים.

כבד את את אביך ואת אמך למען יאריך ימך

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET
BROOKLYN N.Y. 11219
TEL: (917) 755-4864
FAX: (718) 437-3388

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

בלאאמ"ז הגה"צ מוהר"ר יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק משילע יצ"ז, ומח"ס קני המנורה
ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל
אבדק"ק טיניע יצ"ז, ומח"ס מגורת אהרן
ולמעלה בקודש עד רבינו הרמ"א ועוד, ז"ע ועכ"א

לכבוד די רעדאקציע פון 'דער איד' - בילדער אפטיילונג.

איך האב געזעהן אין אייער חשוב'ע צייטונג, ווי איינער ברענגט א בילד ווי הרב דושינסקיא זצ"ל לערנט פאר פאר זיינע תלמידים, און מ'זעהט דארט ווי יעדער איינער איז געזעסן מיט א הוט און רעקל! (און די שרייבער לייגט צו, אז דעמאלט'ן איז נאכנישט געווען קיין עיר קאנדישאן), איך האב אריינגעטראכט צו איך זאל יא שרייבען צו נישט שרייבען, צו איך וועל יא אויפטוהען מיט מיינע פאר ווערטער, צו איך וועל נישט אויפטוהען. - האב איך אבער געטראכט אז די מצוה פון כיבוד אב ואם, וואס חז"ל זאגן אונז "מכבדו בחייו ומכבדו במותו" וועל איך זיכער מקיים זיין, און אולי וואולי וועט עס אויפטוהן פאר איינעם, האט זיך עס שוין געלוינט.

איך געדענק אין די פריערדיגע יארן, וואס דאס איז בערך אין די יארן פון תש"כ (בערך 60 יאר צוריק) ווען מ'טאמט זכרונו לברכה איז געווען רב אין קאראקאס ווענעזואוועלע, דעמאלט'ן איז נאכנישט געווען קיין עיר קאנדישאן, און ס'איז געווען גאנץ א ווארעמע שטאט א גאנץ יאר, און איך האב קיינמאל נישט געזעהן מ'טאמט זכרונו לברכה ארויסגיין פון שטוב אן א הוט און רעקל, און אזוי אויך אויף די עלטערע יארן, ווען ער איז שוין געווען אלט און שוואך און נישט געזונט, האב איך קיינמאל נישט געזעהן מ'טאמט זכרונו לברכה שבת קודש ביים טיש אויסטוהען דעם שטריימל אדער די בעקיטשע, ווי היים ס'זאל נאר זיין, און ווי שווער ס'זאל נאר זיין. אזוי האט אויסגעזעהן א איד פון פריערדיגע דור, וואס ער האט געלערנט ביים הייליגען שאפראנע רב זצ"ל נאך אינדערהיים פארן קריג.

איך האף אז אויב מ'ינע פאר ווערטער האבן כאטש פאר איינעם אויפגעטוהען איז עס שוין כדאי געווען, אבער די מצוה פון כיבוד אב ואם "מכבדו בחייו ומכבדו במותו" האב איך זיכער מקיים געווען, שוין יעצט מיטן שרייבען די פאר שורות.

ביטע אריינשמעלן די פאר ווערטער לזיכוי הרבים.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

לזכר עולם יהיה צדיק

הגליון הלז מוקדש לעילוי נשמתו המהורה של

כ"ק אדונינו מוריני ורבינו אוהבן של ישראל ועמוד צלותהון

מרן רבי שלמה הלברשטאם זצוק"ל, זיעועכי"א

אב"ד באבוב קרוב לשבעים שנה – ובעל "דברי שלמה"

בן כ"ק מרן אדמו"ר רבי בנציון זצוק"ל הי"ד

בעל "קדושת ציון"

אשר כל ימי חייו היה אוהב שלום ורודף שלום, ועמד בתפילה לפני

קונו ושפך נפשו בצלותהון עבור בני ישראל, ותפילות הנלהבים

ברשפי אש קודש עוררו לבבות הרבה לתשובה ואהבת ה'.

נשבה ארון הקודש ואיננו כי לקח אותו אלקים

ביום ר"ח אב שנת תש"ם לפ"ק

כפינו פרושות השמימה שזכות אותו צדיק יגן עלינו וממקומו

יפן אלינו ברחמים וישא תפילות בעד השארית הנמצאה

שיתקבלו תפילתנו ברצון לפני אדון כל.

*

הונצח על ידי:

אלכסנדר אליעזר בן ברכה

